

# Saga



Grøfika AS • 468 11 000  
2013



Bbyggelse merket med oransje er bygninger som har vært tilknyttet virksomhetene ved Fallselva.

I 1901 ble det bygd ei tømmerrenne fra Vassenden og ned til Randsfjorden ved Vold. Slik unngikk man skader på tømmeret, samtidig som man sparte vann. Renna ble bygd av bord og tømmer. Dette ble skåret på ei sag øverst i elva, sannsynligvis her hvor vi nå står. Dette var en meget praktisk ordning, for etter hvert som man bygget renna nedover, kunne man fløte materialene etter seg i renna. Saga ble drevet av et stort vasshjul. Vannkraften til denne kom via ei bred og låg hjelperenne og ble ledet inn fra Svendsrudfløyta, en "badedam" i elva rett ovenfor saga. Når elva er lita kan vi se merker etter sprengningsarbeider i denne fløyta.

Saga var ei såkalt oppgangssag. Et langt og bredt sagblad som beveget seg opp og ned gjennom stokken.

## HISTORIKK

Lauritz Forseth på gården Amsrud i Østbygda, den første formann i fellesfløteforeningen fra 1884, eide et sagbruk ovenfor Skranken. Denne saga skulle være fra 1867 og hadde på den tiden øvet en viss regulering i vassdraget.

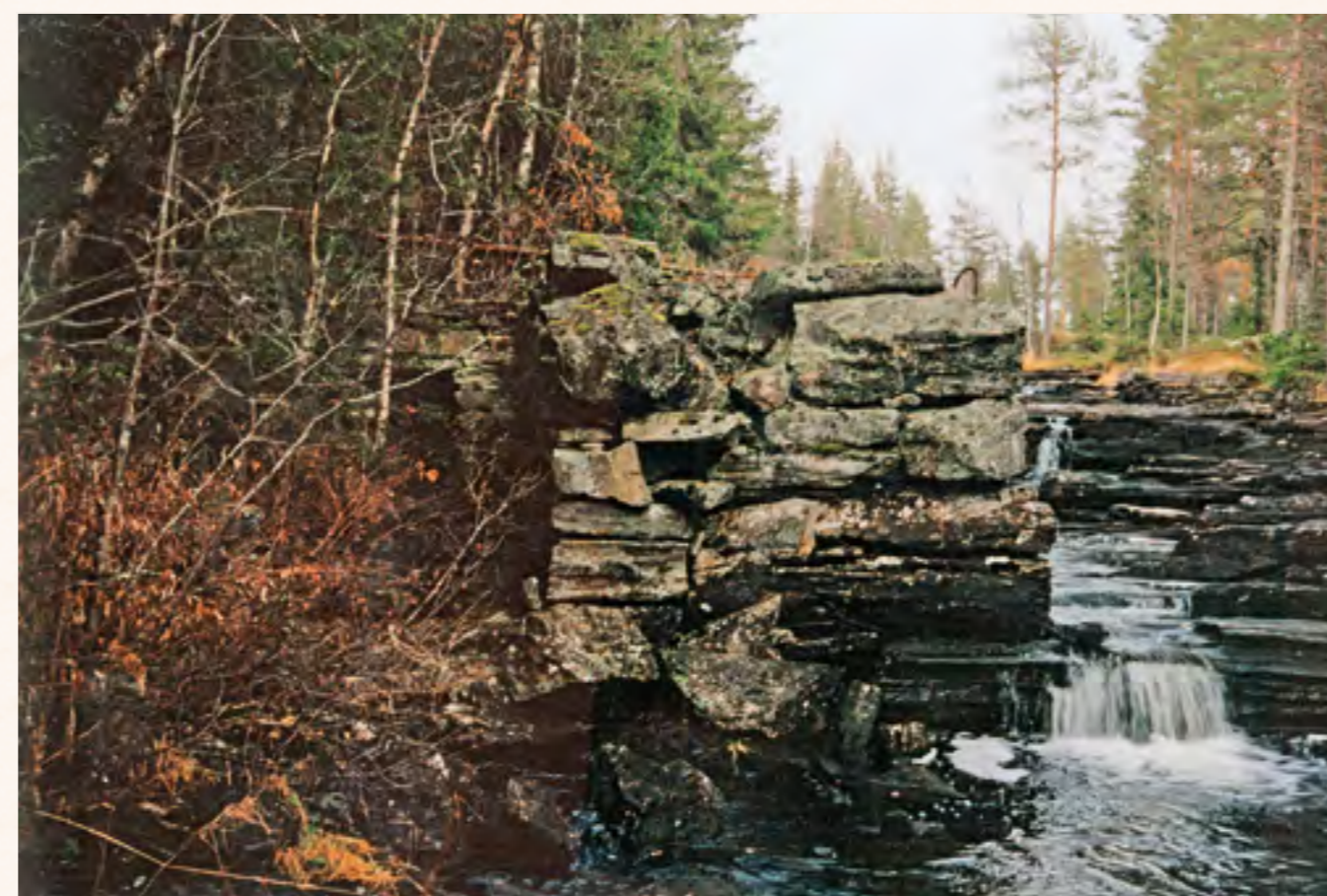


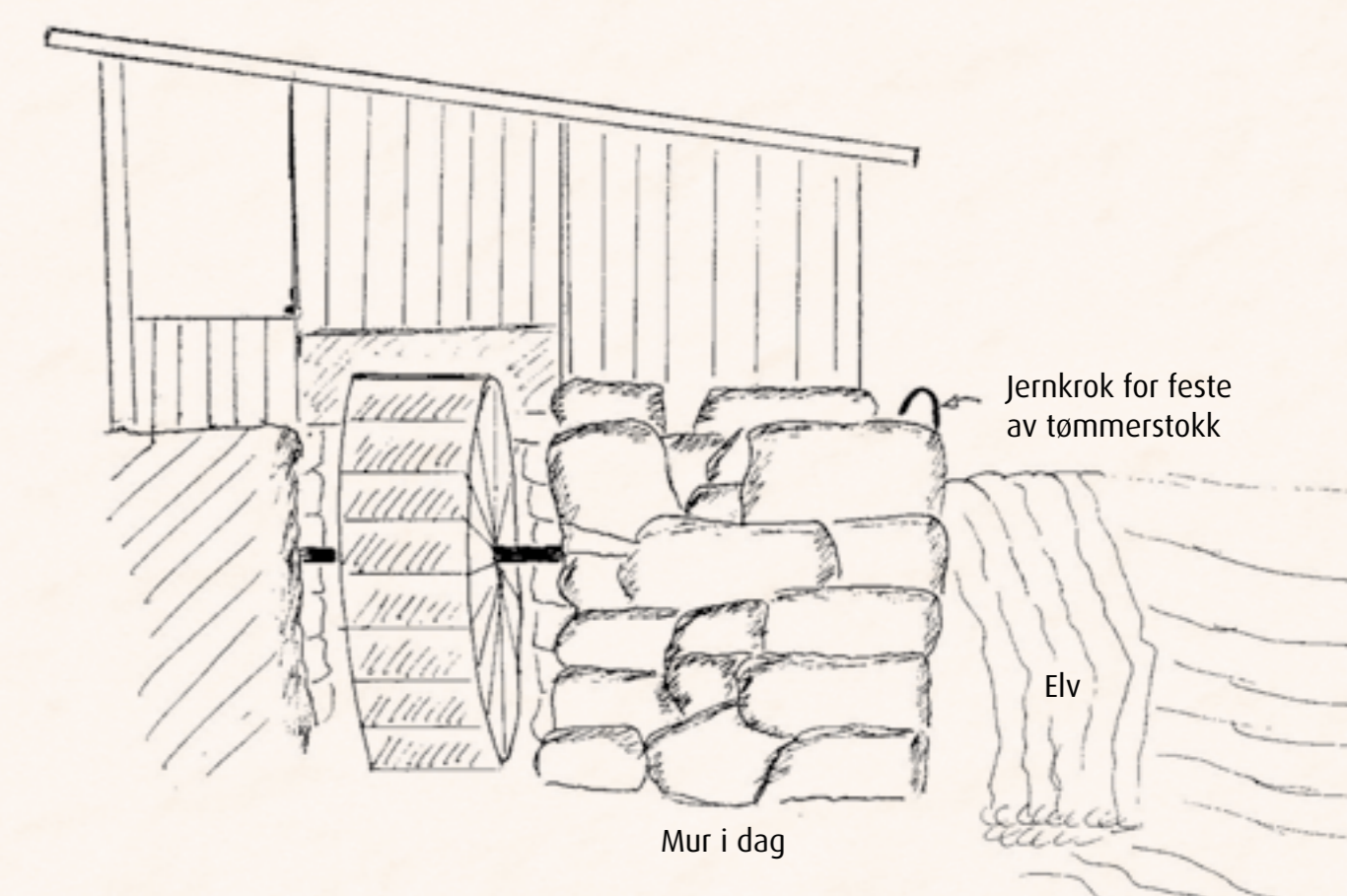
Foto av i dag (1998) som i forgrunnen viser steinmuren saga stod på. Til venstre ser vi innløpsåpningen for rennevannet som drev skovelhjulet.  
Foto Bjørn E. Edvardsen

I følge Asbjørn Volden skar Andreas Sæteren fra Volden i Østbygda materialer til husbygging på ei oppgangssag her i 1893. Av dokumenter går det fram at Skrankefoss Træsliperi (1910-62) kjøpte en eiendom Saga på 5,2 mål, under navnet Forsethsagen av enkefru Karen Forseth på Amsrud.

Alt tyder på at det er tuftene av denne saga vi nå står ved og at det dermed har vært sag her i mange år før Fellesfløteforeningen bygde renna i 1910.

I 1910 kom turbinrøret og Skrankefoss Træsliperi. Saga ble revet på 1920-30 tallet av Tåle Brenna, som bodde i nærheten. Tømmerrenna sto til 1952.

**At det har stått ei sag her, avspeiles i navn** på mennesker som bodde i nærheten (i gamle dager var det vanlig å ta navn etter stedet en bodde på). I huset øst for saga, på den andre siden av røret (restaurert av Svein Fredrikstad), bodde Oskar Saga. Oskar vokste opp i saghuset, som stod på tomta før. Navnet arvet han etter sin far Ole Saga. Tidligere hadde Svend (Bratvold) Kristiansen bodd der, og gikk under navnet Svend Saga. Han bygde senere opp småbruket Svendsrud rett ovenfor. Derav navnet Svendsrudfløyta. Dette var på 1880-tallet.



Skisse av saga slik man antar den så ut. Sett fra samme vinkel som foto.

Illustrasjon: Bjørn E. Edvardsen

*Livet langs Fallselva*

**Ole Saga (nevnt i teksten over) skal visstnok ha vært en "streng fader".** På folkemunne gikk en historie om at han skal ha holdt sønnen over renna og truet: "Vil du vara snill gutt, hæll vil du følgje tømmeret tæl fjords".